

วจนลีลาในเรื่องเล่าสำหรับเด็กไทย: นัยสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา

A Stylistic Study of Thai Child-Directed Narratives: Significance for the Facilitation of Language Development

สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะและรูปภาษาที่โดดเด่นในเรื่องเล่าสำหรับเด็กไทย 2) เพื่อเชื่อมโยงคุณลักษณะของเรื่องเล่ากับบทบาทในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็ก ข้อมูลที่ใช้คือเรื่องเล่าสำหรับเด็กไทย ความยาว 50,000 คำ ผลการศึกษาพบว่าเรื่องเล่าสำหรับเด็กไทยประกอบด้วย 4 คุณลักษณะ คุณลักษณะแรกคือ “เรียบง่าย” แสดงออกด้วยการใช้หน่วยข้อมูลขนาดสั้นและการหลีกเลี่ยงการใช้คำสรรพนาม คุณลักษณะที่สองคือ “ดึงดูดความสนใจ” ประกอบด้วยการใช้บทสนทนาและคำที่ใช้ภาษาพูด เช่น คำลงท้าย เป็นต้น คุณลักษณะที่สามคือ “แจ่มชัด” คือการซ้ำหน่วยนามที่อ้างถึงตัวละคร และคุณลักษณะที่สี่คือ “เป็นต้นแบบ” ประกอบด้วยการใช้ชนิดของประโยคและคำกริยาที่หลากหลายสำหรับบทบาทของเรื่องเล่าที่พบมี 3 ประการ คือ กระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจอยากเรียนรู้ ส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหา และเป็นต้นแบบทางภาษา

คำสำคัญ วจนลีลา เรื่องเล่า พัฒนาการทางภาษา

Abstract

This research article aims to 1) analyze some significant attributes and linguistic devices in Thai child-directed narratives and 2) correlate the attributes of the narratives with their supportive roles in facilitating child language development. A corpus of 50,000 words Thai narratives were used as data for this study. Results show that Thai child-directed narratives consist of four attributes. Firstly, the “Simple” attribute is illustrated through the use of short information units and the avoidance of pronouns. Secondly, the “Attractive” attribute is shown by the use of conversations and words in spoken language such as final particles. Thirdly, the “Explicit” attribute can be found in the repetition of protagonists’ names. Fourthly, the “Prototypical” attribute is indicated from the use of various sentence types and verbs. In addition, three roles of narratives including attracting children’s attention, facilitating content understanding, and being a language prototype are also found.

Keywords: Stylistic, Narrative, Language Development

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ถึงแม้ว่าจะมีแนวคิดกระแสหลักเกี่ยวกับการรู้ภาษา (mainstream theories of language acquisition) หลายแนวคิดที่อธิบายที่มาของภาษาในเด็กที่แตกต่างกัน (Rungrojsuwan, 2003, p.6) แต่ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าปัจจัยสำคัญที่สุดสำหรับการรู้ภาษาคือการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ รอบตัว การให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดพฤติกรรมนิยม (Skinner 1957, Ely & Gleason 1995, p.251-252) ก็แสดงให้เห็นว่าการมีปฏิสัมพันธ์เป็นวิธีการที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ของเด็ก หรือในกลุ่มแนวคิดธรรมชาตินิยม (Nativism) ที่เชื่อว่าเด็กมีความสามารถในการรู้ภาษาติดตัวมาแต่กำเนิด (Chomsky 1959, Rungrojsuwan 2003, p.8) ก็ยังกล่าวถึงกระบวนการปฏิสัมพันธ์ของเด็กที่ไม่ว่าไปอยู่ในสภาพแวดล้อมแบบใดก็จะสามารถรู้ภาษาที่ใช้ในสภาพแวดล้อมนั้นๆ ได้ แม้แต่แนวคิดปริชาณนิยม (Cognitivism) ที่ให้ความสำคัญกับพัฒนาการทางปริชาณที่เป็นพื้นฐานของการรู้ภาษา (Piaget 1952, Tomasello 1999, p.57) ก็ยังต้องพึงพิงเรื่องของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับสิ่งรอบตัวเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ทางปริชาณ กรณีศึกษาของเด็กหญิงจีนี (Genie) ที่อยู่ในภาวะไร้ภาษาเนื่องจากขาดการปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัวยาวนานถึง 14 ปี นั้นเป็นหลักฐานชิ้นสำคัญที่ช่วยย้ำความสำคัญของปฏิสัมพันธ์ได้ชัดเจนที่สุด (Curtiss 1977, Aitchison 1989, p.86)

การปฏิสัมพันธ์ทางภาษานั้นต้องอาศัยองค์ประกอบหลัก 3 ประการ ได้แก่ ตัวเด็ก สิ่งรอบตัว และผู้ใหญ่ ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับปฏิสัมพันธ์รูปแบบของการสั่งสอนทั้งทางตรงและทางอ้อม (Ely & Gleason 1995, p.253-254, Tomasello 1999, p.62-66) ภาษาซึ่งเป็นสื่อในการปฏิสัมพันธ์กับเด็กเป็นที่รู้จักกันในชื่อ “ภาษาป้อนเข้า” (Input Language) งานวิจัยในอดีตมุ่งศึกษาลักษณะของภาษาป้อนเข้าที่เป็นภาษาพูดต่อพัฒนาการทางภาษาของเด็กเล็ก และพบคุณสมบัติที่เป็นสากลลักษณะของภาษาป้อนเข้าหลายประการ เช่น ภาษาป้อนเข้ามีลักษณะเป็นถ้อยคำสั้นๆ ประกอบด้วยคำ 1-4 คำ (Snow 1977, Furrow, Nelson & Benedict 1979, Snow 1986, p.73, Ingram 1989, p.132-135) มีการใช้คำศัพท์ที่มีรูปภาษาพิเศษดึงดูดความสนใจ เช่น ใช้คำซ้ำหรือมีการปรับเปลี่ยนเสียงบางเสียงในคำ (Ferguson 1964, Ingram 1989, p.131) ในแง่ของเสียง ภาษาป้อนเข้ามีระดับเสียงสูง (Garnica 1977, Thanavisuth 1977, p.112) และพบการใช้รูปประโยคคำถามในปริมาณมากเพื่อกระตุ้นการมีปฏิสัมพันธ์ (Snow 1977, Kaye 1980, Ingram 1989, p.136, สุทธาสินี สิริทิเกษร 2540, หน้า 76-79) กล่าวกันว่าลักษณะของภาษาป้อนเข้าดังกล่าวถูกปรับให้เข้ากับขีดความสามารถในการเรียนรู้ภาษาของเด็กที่ยังมีอยู่อย่างจำกัด

นอกจากการปฏิสัมพันธ์ผ่านการพูดกับบุคคลรอบตัวเด็กแล้ว สื่อที่เป็นตัวเขียนก็เข้ามามีบทบาทในกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ของคนในครอบครัวหรือโรงเรียนอีกด้วย ไม่อาจปฏิเสธได้ว่ากิจกรรมการเล่านิทานเป็นกิจกรรมที่มักถูกเลือกใช้นอกเหนือจากการพูดคุยและกิจกรรมการเล่น กิจกรรมประเภทนี้ถูกจัดให้เป็นหนึ่งใน

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอ่านตั้งแต่วัยก่อนเข้าเรียนหรือ Home Literacy (Asgeirsdottir, 2011) เครื่องมือชิ้นสำคัญที่ใช้ประกอบกิจกรรมคือ เรื่องเล่า (Narratives) ข้อความในเรื่องเล่าจะถูกถ่ายทอดโดยผู้ใหญ่สู่เด็กเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวและส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กในเวลาเดียวกัน และช่วยให้เด็กเข้าใจลักษณะของรูปประโยคต่างๆ (Sénéchal & LeFerve, 2002) รวมถึงเกิดความเพลิดเพลินในขณะที่เรียนรู้ภาษาไปโดยไม่รู้ตัว (Early Literacy 2015, p.15) จึงอาจกล่าวได้ว่า ภาษาเขียนที่ปรากฏในเรื่องเล่าหรือนิทานสำหรับเด็กนับเป็นภาษาป้อนเข้าชนิดหนึ่ง อย่างไรก็ดี ยังไม่มีการศึกษาภาษาในเรื่องเล่าในแง่มุมของการเป็นภาษาป้อนเข้าในประเทศไทย และหากพิจารณาว่าภาษาในเรื่องเล่าเป็นภาษาป้อนเข้าจริง ก็มีคำถามว่าภาษาดังกล่าวมีลักษณะเฉพาะเช่นที่ปรากฏในภาษาป้อนเข้าที่เป็นภาษาพูดหรือไม่ อย่างไร นอกจากนี้ รูปแบบการใช้ภาษาดังกล่าวมีลักษณะที่ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาของเด็กอย่างไร

จากความสำคัญของภาษาป้อนเข้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ และมีความแตกต่างจากภาษาปกติที่ผู้ใหญ่ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงถูกใช้เฉพาะเวลามีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ซึ่งถูกมองว่าวิธีการใช้ภาษาในลักษณะดังกล่าวเป็นไปเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาของเด็ก จึงอาจกล่าวได้ว่า ภาษาป้อนเข้าน่าจะจัดเป็นภาษาที่ถูกใช้เฉพาะวัตถุประสงค์ หรือที่เรียกว่า “ทำเนียบภาษา” (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2542) ชนิดหนึ่งได้ นอกจากรูปภาษาที่ศึกษากันเฉพาะภาษาพูดแล้ว ในแง่ของการเป็นภาษาเขียนภาษาในเรื่องเล่าก็น่าจะมีคุณลักษณะและรูปภาษาเฉพาะที่เอื้อต่อการรู้ภาษาของเด็กได้เช่นเดียวกัน ในแง่ของการวิเคราะห์ทำเนียบภาษา (register analysis) งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาทำเนียบภาษาในวงการอาชีพต่างๆ การศึกษาทำเนียบภาษาที่ใช้ในบทความนี้ เป็นการศึกษาวัจนลีลา (stylistic analysis) วัจนลีลาคือการวิเคราะห์รูปภาษาที่สะท้อนคุณลักษณะต่างๆ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่เป็นลักษณะเฉพาะที่ตอบสนองหน้าที่ของการใช้ภาษานั้นเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะต่างๆ สรุบศุย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ และนันทชนัน นาถประทาน 2558) ศึกษาวัจนลีลาของภาษากฎหมายไทย พบว่า ภาษากฎหมายไทยประกอบด้วยคุณลักษณะเด่นๆ เช่น “แจ่มชัด” (explicit) ซึ่งแสดงออกจากการใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบซ้ำ การใช้คำนามที่มีส่วนขยายคุณานุประโยค (relative clause) มีคุณลักษณะ “แสดงอำนาจ” (authoritative) จากการใช้คำกริยาบังคับ เช่น “ให้” “ต้อง” “บังคับ” เป็นต้น คุณลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่ของกฎหมายที่ต้องมีความชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งในการตีความ และให้ความเป็นธรรมกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมถึงอำนาจหน้าที่ของกฎหมายในการควบคุมดูแลสังคมให้มีความสุขจึงต้องมีอำนาจในการบังคับด้วย นอกจากนี้ยังมีการศึกษาวัจนลีลาของภาษาอีกหลายประเภท เช่น ภาษาวิชาการ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และ สุชาสินี ปิยพสุนทรา 2558) ภาษาสื่อ (กิตติมา อินทรมพรรย์ และ ปณันดา เลอเลิศ ยุติธรรม 2558) และภาษาการเมือง (อนงค์นาฏ นุศาสตร์เลิศ และ นัฐภูมิ ไชยเจริญ 2558) แต่ยังไม่มีการศึกษา ลักษณะทางภาษาของเรื่องเล่าในแง่มุมของการเป็นทำเนียบภาษา การประยุกต์ใช้แนวความคิดการศึกษาวาจนลีลาในเรื่องเล่าสำหรับเด็ก จะเป็นประโยชน์ในแง่ของการเข้าใจหน้าที่ของรูปภาษาในเรื่องเล่า และสามารถนำความรู้ไปใช้เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาการทางภาษาของเด็กได้ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยเรื่องนี้โดยมีคำถามวิจัยว่า รูปภาษาในเรื่องเล่าสำหรับเด็กมีลักษณะเด่นอย่างไร ลักษณะดังกล่าวแสดงคุณลักษณะหรือลักษณะในเชิงคุณภาพของเรื่องเล่าอะไรบ้าง และลักษณะเหล่านี้เอื้อต่อการพัฒนาการทางภาษาของเด็กอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะและรูปภาพที่โดดเด่นในเรื่องเล่าสำหรับเด็กไทย
2. เพื่อเชื่อมโยงคุณลักษณะของเรื่องเล่ากับบทบาทในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็ก

วิธีการศึกษา

ข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้คือเรื่องเล่าสำหรับเด็กไทย จำนวน 100 เรื่อง การกำหนดจำนวนเรื่องเล่าดังกล่าวเพื่อให้ข้อมูลมีความหลากหลายและเป็นตัวแทนของเรื่องเล่า ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมเรื่องเล่าขึ้นเพื่อการศึกษา โดยกำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกไว้ดังต่อไปนี้

- (1) เป็นเรื่องเล่าหรือนิทานสำหรับเด็ก ที่เขียนขึ้นในช่วงระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี และสามารถหาได้ทั่วไปในท้องตลาด
- (2) เขียนเป็นภาษาไทย ในลักษณะเชิงบรรยาย ไม่เป็นบทกลอนหรือใช้ภาษาที่มีฉันทลักษณ์
- (3) มีขนาดสั้น ใช้รูปภาพประกอบ และ
- (4) มีการระบุระดับความเหมาะสมไว้สำหรับเด็กอายุตั้งแต่ 0-7 ปี หรือสำหรับเด็กระดับปฐมวัย

เรื่องเล่าทั้ง 100 เรื่องได้ถูกนำมาจัดพิมพ์และเก็บไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ บนพื้นฐานโปรแกรม Microsoft Word ได้ความยาว 50,000 คำ ผู้วิจัยได้คงรูปแบบการสะกดคำและการเว้นวรรคไว้ตามที่ปรากฏในต้นฉบับ ข้อมูลดังกล่าวใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการศึกษา ผู้วิจัยใช้ชื่อข้อมูลว่า ฐานข้อมูลเรื่องเล่าสำหรับเด็กไทย (Thai Child-Directed Narrative Corpus)

การวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วนตามวัตถุประสงค์ คือ การวิเคราะห์คุณลักษณะพร้อมทั้งรูปภาพที่แสดงคุณลักษณะนั้นๆ และการวิเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงคุณลักษณะของเรื่องเล่าที่พบกับบทบาทในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา

ในส่วนแรก ผู้วิจัยพิจารณาจากรูปภาพที่ปรากฏในฐานข้อมูล และนำมาสังเคราะห์กำหนดเป็นคุณลักษณะ พร้อมยกตัวอย่างประกอบ และนับความถี่ในการปรากฏของรูปภาพที่แสดงคุณลักษณะแต่ละประเภท โดยคำนวณค่าความถี่ต่อปริมาณเนื้อความ 1,000 คำ

สำหรับส่วนที่สอง เมื่อได้ผลการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะแล้ว จะทำการอธิบายบทบาทของคุณลักษณะดังกล่าวของภาษาป้อนเข้าที่จะนำไปสู่พัฒนาการทางภาษา โดยอาศัยองค์ความรู้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับภาษาป้อนเข้า (Input Language) ซึ่งมีอิทธิพลต่อการรู้ภาษาของเด็ก เป็นพื้นฐาน

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การนำเสนอคุณลักษณะและรูปภาพที่พบในเรื่องเล่าสำหรับเด็กไทย และการอธิบายบทบาทของเรื่องเล่าสำหรับเด็กต่อการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

คุณลักษณะและรูปภาพในเรื่องเล่าสำหรับเด็กไทย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในฐานข้อมูลเรื่องเล่าสำหรับเด็กไทยพบคุณลักษณะที่โดดเด่นอยู่ 4 คุณลักษณะ ได้แก่ เรียบง่าย (Simple) ดึงดูดความสนใจ (Attractive) แจ่มชัด (Explicit) และ เป็นต้นแบบ (Prototypical) โดยแต่ละคุณลักษณะมีวิธีการนำเสนอรูปภาพที่แตกต่างกันออกไปดังแสดง

เรียบง่าย (Simple)

ความเรียบง่าย หมายถึง การใช้รูปภาพที่ไม่มีความซับซ้อน ง่ายต่อความเข้าใจ จากการวิเคราะห์เรื่องเล่าสำหรับเด็ก พบการใช้รูปภาพที่แสดงคุณลักษณะเรียบง่าย 2 ประเภท ได้แก่ การใช้หน่วยข้อมูลขนาดสั้น และการหลีกเลี่ยงคำสรรพนาม

ก. การใช้หน่วยข้อมูลขนาดสั้น

ผู้วิจัยพิจารณาหน่วยข้อมูลในเรื่องเล่าพบว่า มีการแบ่งวรรคข้อความหรือประโยคในเรื่องเล่าออกเป็นกลุ่มคำสั้นๆ ที่มีลักษณะทางวากยสัมพันธ์ที่หลากหลาย ได้แก่ คำ วลี และ อนุประโยค ดังแสดงในตัวอย่างที่ 1-3

(1) [อ้าว]	[หวานเจี๊ยบ]	[เปรี้ยวจี๊ด]	
กริยา	กริยาวลี	กริยาวลี	
(2) [วันนี้]	[โตเต๋ถึงโรงเรียนแต่เช้า]	[เพราะนักร้องกับป๊อปบี้ว่า]	[จะเล่นวิ่งไล่จับกัน]
นามวลี	อนุประโยค	วิเศษณานุประโยค	กริยาวลี
(3) [ครั้นเมื่อข้าวสุก]	[ทุกคนในหมู่บ้านต่างก็ยุ่งอยู่กับการสร้างยุ้งฉาง]	[เพื่อให้ข้าวบินมาอยู่]	
วิเศษณานุประโยค	อนุประโยค	บุพบทวลี	

[แต่เจ้าคนชู้ก็กลับนอนนอตุ] [กว่าเขาจะเริ่มตัดไม้มาทำยังฉาง] [ข้าวก็สุกแล้ว]

อนุประโยค

วิเศษณานุประโยค

อนุประโยค

จากตัวอย่าง นอกจากจะเห็นหน่วยทางวากยสัมพันธ์ที่หลากหลายจากการเว้นวรรคในเรื่องเล่าแล้ว จะเห็นได้ว่าประโยคส่วนหนึ่งเป็นประโยคความซ้อนที่มีความยาว แต่การนำเสนอโดยการแบ่งวรรคตอนเนื้อหา ให้มีความสั้นนั้น ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาเป็นส่วนย่อยๆ เอื้อต่อการรับรู้และเข้าใจความหมายในแต่ละหน่วย ข้อมูล ภาษาเขียนในเรื่องเล่ามีลักษณะเช่นเดียวกับการสื่อสารด้วยการพูดกับเด็กเป็นคำหรือประโยคสั้นๆ ซึ่ง เป็นการเอื้อต่อพัฒนาการทางภาษาของเด็ก (Snow 1977, Furrow, Nelson & Benedict 1979, Kaye 1980, Thanavisuth 1997)

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์เชิงปริมาณ พบว่า จากประโยคในเรื่องเล่าทั้งหมด 1,297 ประโยค พบ การแบ่งเป็นหน่วยข้อมูลขนาดสั้น 3,365 หน่วย เฉลี่ยเป็น 2.59 หน่วยข้อมูลต่อ 1 ประโยค และคิดเป็น 14.85 คำต่อ 1 หน่วยข้อมูลขนาดสั้น ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปริมาณหน่วยข้อมูลขนาดสั้นในเรื่องเล่าสำหรับเด็ก (ความยาว 50,000 คำ)

ข้อมูล	จำนวน
จำนวนประโยคทั้งหมด	1,297
จำนวนหน่วยข้อมูลขนาดสั้นทั้งหมด	3,365
จำนวนหน่วยข้อมูลขนาดสั้นต่อ 1 ประโยค	2.59
จำนวนคำเฉลี่ยต่อ 1 หน่วยข้อมูลขนาดสั้น	14.85

ข. การหลีกเลี่ยงคำสรรพนาม

ผู้วิจัยจัดให้การหลีกเลี่ยงคำสรรพนามเป็นลักษณะทางภาษาที่แสดงความเรียบง่าย เนื่องจากคำสรรพนามคือคำที่ใช้ในการอ้างถึงเนื้อหาที่ได้กล่าวมาก่อนหน้า ในการทำความเข้าใจหน่วยที่คำสรรพนามอ้างถึงนั้น ผู้รับสารต้องสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคำสรรพนามนั้นๆ กับเนื้อหาก่อนหน้านี้ที่คำสรรพนามอ้างถึง ดังนั้น ความหมายของคำสรรพนามถึงถูกผูกเข้ากับข้อความที่กล่าวมาแล้ว การใช้คำสรรพนามมากจึงอาจ นำมาซึ่งความสับสนใจการทำความเข้าใจได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของเด็กซึ่งยังอยู่ระหว่างการพัฒนาทาง ภาษาที่อาจมีข้อจำกัดในการรับรู้ วิธีการหลีกเลี่ยงคำสรรพนามของผู้เขียนเรื่องเล่ามิใช่เพียงการใช้คำสรรพนาม

นามในปริมาณที่น้อยเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงการใช้หน่วยที่อ้างถึงองค์ประกอบของเรื่องซ้ำกัน เพื่อให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจได้ในทันทีที่กำลังพูดถึงอะไร ดังแสดงในตัวอย่าง

(4) “คุณหมอครับ ผมปวดฟัน”

ย.ยักษขอเข้าร้านหมอฟัน

คนไข้ที่นั่งรอแตกตื่นตกใจ คุณหมอฟันบอกให้ ย.ยักษไม่ต้องเข้ามา เดี่ยวร้านพัง

คุณหมอฟันจะขึ้นไปตรวจให้ที่ชั้น 2

“โอ๊ยๆ ปวดฟันจังเลยครับ” ย.ยักษโอดครวญ

(5) หมีน้อยอยู่กับพ่อหมี แม่หมี และพี่หมี หมีน้อยชอบกินน้ำผึ้งและขนมมาก ทำให้หมีน้อยตัวอ้วนใหญ่ แม่หมีเห็นหมีน้อยกำลังกินน้ำผึ้ง ก็พูดขึ้นว่า “กินให้น้อยลงหน่อยสิ รูปร่างอ้วนใหญ่อย่างนี้จะไปวิ่งเล่นกับเพื่อนได้เหรอ ฮะฮ่า” หมีน้อยรู้สึกอายมากรีบเดินออกจากห้องครัว แต่ไม่ทันระวังและเดินชนพ่อหมี

จากตัวอย่างที่ 4 จะเห็นได้ว่า ผู้เขียนกล่าวซ้ำคำว่า “คุณหมอ” หรือ “คุณหมอฟัน” และ “ย.ยักษ” เพื่ออ้างถึงตัวละครหลักสองตัวในเรื่อง โดยไม่มีการแทนด้วยคำสรรพนามเลย เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ 5 ที่ใช้รูปแบบการอ้างถึงตัวละครหลักว่า “หมีน้อย” ตลอด การซ้ำหน่วยที่อ้างถึงโดยไม่ใช้คำสรรพนามนี้ทำให้ผู้รับสารเข้าใจได้ง่ายว่าขณะนี้ผู้เขียนกำลังกล่าวถึงใคร

ดึงดูดความสนใจ (Attractive)

ด้วยข้อจำกัดของเรื่องเล่าที่สื่อเป็นตัวเขียน ทำให้ไม่สามารถใช้เสียงที่หลากหลายดึงดูดความสนใจผู้อ่าน อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนพยายามใช้กลวิธีที่ใกล้เคียงภาษาพูดในการดึงดูดความสนใจ ทำให้เรื่องน่าอ่านโดยใช้กลวิธีทางภาษา 2 กลวิธี ได้แก่ การใช้บทสนทนา และการใช้ภาษาพูด

ก. การใช้บทสนทนา

ลักษณะเฉพาะพิเศษในเรื่องเล่าที่สังเกตได้ง่ายที่สุดอย่างหนึ่งคือ การใช้บทสนทนา ผู้เขียนแสดงการสื่อสารของตัวละครในเรื่องเล่าผ่านบทสนทนา ด้วยการใช้เครื่องหมายอัญประกาศ “.....” แสดงขอบเขตบทสนทนาที่พบมี 3 ลักษณะดังนี้

ลักษณะแรกเป็นการแสดงบทสนทนาโดดๆ โดยบทสนทนาไม่ได้ทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มของกริยา และไม่มีหน่วยใดปรากฏข้างๆ เป็นส่วนหนึ่งของบทสนทนา แต่เป็นหน่วยอิสระที่ปรากฏโดยลำพัง ผู้เขียนตั้งใจใช้บทสนทนาเป็นตัวเล่าเรื่องไปโดยปริยาย ดังแสดง

(6) นับจากวันนั้น “ทำน้ำหกอีกแล้วนะลูก แม่บอกง่าวให้ระวัง”

“โอ๊ะ! ขอโทษค่ะ”

“ทำหนังสือนิทานขาดอีกแล้วนะลูก แม่บอกแล้วไงว่าเปิดหนังสือเบาๆ”

“ขอโทษค่ะ”

“ไม่เก็บของเล่นอีกแล้วนะลูก พ่อเผลอเหยียบหกล้มหลายครั้งแล้วนะ”

“ขอโทษค่ะ พ่อ”

ประเภทที่สองเป็นการใช้บทสนทนาที่เป็นส่วนเติมเต็มของกริยาที่อาจมีหรือไม่มีตัวนำส่วนเติมเต็ม (complementizer) ก็ได้ เช่น

(7) “พวกผมขอไปด้วยได้ไหมครับ” เป๋อเลอบอก

(8) “ว่า อย่างนี้ก็แย่นะสิ” ทุเก้ร้อง

(9) มนุษย์หิมะตกทายชายชรา “อรุณสวัสดิ์ครับคุณ ตาออกมาเดินเล่นสูดอากาศสดชื่นไหม๊ครับ”

(10) ก๊อบแก๊ปก็เริ่มโอดครวญ “อูย น้ำเย็นเกินไป ฟมหนาวจะแย่อยู่อแล้ว”

(11) ลุงโตแนะนำว่า “เอาอย่างนี้สิ ไปดูเต่าญี่ปุ่นที่ลุงเลี้ยงไว้ก่อน แล้วค่อยตัดสินใจอีกครั้งดีไหม”

(12) พอกินอาหารเข้าเสร็จ เป๊ปป๊าบก็พูดขึ้นว่า “ผมไปนะคร้าบบ้ายบาย”

จากการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณพบว่า ในเรื่องเล่ามีประโยคที่ประกอบด้วยบทสนทนาทั้งสิ้น 549 ประโยค (จาก 1,297 ประโยค) คิดเป็นร้อยละ 42.33 โดยเฉลี่ยต่อเรื่องเล่า 1 เรื่องจะประกอบด้วยประมาณ 12.8 ประโยค คิดเป็นประโยคที่มีบทสนทนา 5.4 ประโยค จะเห็นได้ว่า บทสนทนามีความสำคัญในการดำเนินเรื่องในเรื่องเล่าไม่น้อย นอกจากนี้ หากวิเคราะห์แยกประเภทของการใช้บทสนทนาจะพบว่า บทสนทนาส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 80 เป็นบทสนทนาที่ปรากฏเป็นส่วนเติมเต็มของกริยา ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สัดส่วนของการปรากฏของบทสนทนา 2 รูปแบบ

	บทสนทนา โดดๆ	บทสนทนาเป็นส่วน เติมเต็มของกริยา	รวม (ประโยค)
จำนวนประโยค	89	460	549
สัดส่วนต่อข้อความยาว 1,000 คำ (ประโยค)	1.78	9.2	10.98
ร้อยละ	16.21	83.79	100

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า ในฐานข้อมูลหากคิดต่อความยาวของเนื้อหาประมาณ 1,000 คำ หรือประมาณ 2 หน้ากระดาษขนาด A4 จะพบการใช้บทสนทนามรวม 10.98 ประโยค โดยแบ่งเป็นบทสนทนาโดดๆ 1.78 ประโยคและบทสนทนาที่เป็นส่วนหนึ่งของประโยค (เป็นส่วนเติมเต็มของกริยา) 9.2 ประโยค

โดยสรุป จะเห็นได้ว่าเรื่องเล่าเป็นทำเนียบภาษาที่มีภาษาพูดและภาษาเขียนปะปนกันอยู่ในปริมาณใกล้เคียงกัน ในอีกนัยหนึ่งอาจมองได้ว่าเรื่องเล่าเป็นตัวกลางที่เชื่อมระหว่างความเป็นภาษาพูดและความเป็นภาษาเขียน ให้เด็กได้เรียนรู้และตระหนักถึงความเหมือนและความต่างของรูปแบบภาษาที่ใช้

ข. การใช้ภาษาพูด

นอกจากบทสนทนาแล้ว ยังพบการใช้รูปตัวเขียนที่เขียนเป็นภาษาพูด กล่าวคือ เป็นรูปภาษาที่ไม่พบในการเขียนโดดทั่วไป แต่ใช้ในการพูดเป็นหลัก เป็นรูปภาษาที่ไม่เป็นทางการ ลักษณะภาษาพูดที่พบในเรื่องเล่ามี 4 ประเภท ได้แก่ การใช้คำอุทาน คำลงท้าย คำที่มีรูปเบี่ยงเบนไปจากรูปเขียนปกติ และภาษาปาก ดังแสดง

คำอุทาน คือ คำที่ใช้แสดงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร เช่น

(13) “โอ๊ยๆ ปวดฟันจังเลยครับ” ย.ยักษโอดครวญ

(14) “จะสู้จักกะจี้จี้จัง”

(15) “อ๊ะ! ยังกินไม่ได้ แต่ทำยังไงก่อนจ๊ะ” แม่ดู

(16) “โอ๊ะ! ขอโทษ”

คำลงท้าย เป็นคำที่ใช้แสดงลักษณะ มุมมองหรือทัศนของผู้พูด เช่น บอกเพศ แสดงความเคารพ สุภาพ รวมถึงวัตถุประสงค์บางอย่าง เช่น เชิญ สั่ง ห้าม ถามเช่น

(17) “หิวน้ำจังเลย แต่ เอ! ทำไมตัวเราหนักขึ้นนะ”

(18) ลุงโตพาเด็กๆ กลับไปดูเตาญี่ปุ่นที่ตนเลี้ยงไว้ในบ่อหลังบ้าน แล้วอวดว่า “ดูสิ เตาญี่ปุ่นของลุงเพิ่งออกไข่ อีกไม่นานคงได้เห็นลูกเต่ากันล่ะ”

(19) “ได้ครับ ได้ค่ะ” แก๊งไดโนน้อยดีใจกันใหญ่

(20) “มาสายอีกแล้วนะ รีบส่งการบ้านให้ครูด้วยจ๊ะ”

(21) “พี่เป๊ปป๊าบจ๋า! มาเล่นกันเออะ” น้องๆ ขวนขวานลากกระบะใส่ของเล่นเข้ามาในห้อง

นอกจากนี้ ยังมีกรณีการใช้รูปที่เบี่ยงเบนไปจากรูปเขียนปกติ กล่าวคือ ผู้เขียนใช้การสะกดคำตามการออกเสียงจริง โดยไม่ได้คำนึงถึงอักขรวิธีไทย เช่น

(22) “ถ้าเธอไม่เล่นเกาวัลย์แล้ว ฉันขอยืมหน้อยได้มัย” (ได้ไหม)

(23) “คร๊าบแม่” เป๊ปป๊าบตะโกนตอบ(ครับ)

(24) เมื่อหมีน้อยกลับถึงบ้าน แม่หมี่เรียกหมีน้อย “หมี่ยักซ์ เอ้ย หมีน้อย กลับมาแล้วเทร่อ” (หรือ)

(25) “เราไม่น่าเล่นชนจนมอมแมมขนาดนี้เลย” คันไปหมดทั้งตัวแล้วเนี่ย ทำยังไงดีน้อ” (เลย นี่ นะ)

นอกจากนี้ ยังพบการใช้คำที่เป็นภาษาปาก คือเป็นภาษาที่ใช้ในการพูด ไม่นิยมเขียน เช่น

(26) หนูนิดดูรูปแล้วถามว่า “ตอนที่หนูนิดเกิดได้ของขวัญเยอะไหมคะ”(มาก)

(27) เด็กน้อยยังเล่นเพลิน คุณแม่จึงยั่วว่า “อีกแป๊ปปี้เดี๋ยวเท่านั้นนะ”(ไม่นาน)

(28) เด็กน้อยวิ่งไปตอบว่า “ผมยังไม่ง่วง อยากเล่นสนุกทั้งวัน ไม่อยากให้มีเวลากลางคืนเลย มันมีด่น่า กลัวสุด สุด(ที่สุด)

(29) พวกฉลามหัวค้อนตกใจกลัวสุดขีด(มาก/ที่สุด)

ผู้วิจัยมองว่า การใช้บทสนทนาและภาษาพูดจะช่วยทำให้เรื่องเล่าฟังดูมีสีสันมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมีความใกล้เคียงกับภาษาพูด อย่างไรก็ตาม การสร้างความน่าสนใจให้กับเรื่องเล่าก็ขึ้นอยู่กับทักษะและวิธีการของผู้เล่าหรือผู้อ่านที่จะถ่ายทอดตัวอักษรออกเป็นเสียงอย่างไรให้ผู้ฟังเกิดความประทับใจและสนใจที่จะติดตามเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบด้วย

แจ่มชัด (Explicit)

ความแจ่มชัด หมายถึง ความชัดเจนไม่กำกวม ลักษณะทางภาษาที่แสดงความแจ่มชัดที่พบในเรื่องเล่าเป็นลักษณะเดียวกันกับลักษณะทางภาษาที่แสดงความเรียบง่าย กล่าวคือ การซ้ำหน่วยที่ใช้ในการอ้างอิงซึ่งพบมากในการอ้างอิงตัวละครในเรื่องเล่า เพื่อให้เกิดความชัดเจน ไม่เข้าใจผิดพลาดองแสดงในตัวอย่างที่ 30

(30) ในป่าแห่งหนึ่งพ่อกระต่ายออกหาอาหารมาให้ลูกๆทั้งสามตัวลูกคนโต ลูกคนรองและลูกคนเล็ก

วันจันทร์ พ่อกระต่ายไปที่สวนมะพร้าว ได้มะพร้าวมาสี่ลูก

พ่อกระต่ายกินเองหนึ่งลูก แบ่งให้ลูก ตัวละหนึ่งลูก

พ่อกระต่ายแบ่งให้เท่าๆ กัน

วันอังคารพ่อกระต่ายไปที่สวนส้ม ได้ส้มมาสองลูก ลูกเล็กหนึ่งลูก ลูกใหญ่อีกหนึ่งลูก

พ่อกระต่ายกินส้มลูกเล็ก ส่วนลูกๆ แบ่งกันกินส้มลูกใหญ่

พ่อกระต่ายแบ่งให้เท่าๆ กัน

จากตัวอย่างที่ 30 จะเห็นได้ว่า ผู้เขียนใช้ “พ่อกระต่าย” อ้างถึงตัวละครหลักในเรื่องตลอด ถึงแม้วิธีการดังกล่าวอาจทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในแง่ของเนื้อหา แต่การซ้ำในลักษณะดังกล่าวก็สามารถใช้เป็นเครื่องยืนยันได้ว่าผู้อ่านจะสามารถติดตามเนื้อหาของเรื่องได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน ผู้วิจัยมองว่าการซ้ำเป็นลักษณะทางภาษาที่โดดเด่นอีกลักษณะหนึ่งในเรื่องเล่าสำหรับเด็ก และการซ้ำนี้ถูกใช้เป็นกลไกในการพัฒนาทางภาษาของเด็กที่สำคัญซึ่งจะกล่าวในส่วนต่อไป

เป็นต้นแบบ (Prototypical)

ต้นแบบ หมายถึง แบบอย่างที่เป็นตัวอย่างของการใช้ภาษาปกติทั่วไปในภาษาของผู้ใหญ่ ฐานข้อมูลเรื่องเล่าสำหรับเด็กแสดงให้เห็นว่า ในเชิงโครงสร้างทางภาษา เรื่องเล่ามีโครงสร้างทางภาษาที่หลากหลาย ไม่ได้ประกอบด้วยประโยคความเดียวสั้นๆ เท่านั้น หากแต่มีหน่วยเชื่อมระหว่างอนุประโยคย่อยจำนวนมาก และยังพบการใช้ประโยคที่มีความซับซ้อนรวมอยู่ด้วยในปริมาณไม่น้อย นอกจากนี้ยังมีการเลือกใช้คำ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำกริยาที่มีความหลากหลาย ซึ่งลักษณะดังกล่าวมีความใกล้เคียงกับภาษาปกติของผู้ใหญ่ ผู้วิจัยจึงพิจารณาว่า รูปภาษาดังกล่าวเป็นเหมือนต้นแบบแห่งการเรียนรู้ของเด็ก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ก. การใช้ชนิดประโยคที่หลากหลาย

ภาษาในเรื่องเล่าของเด็กประกอบด้วยประโยค 3 ชนิด ได้แก่ ประโยคความเดียว ประโยคความรวม และประโยคความซ้อน ประโยคความประกอบด้วย ประธานและกริยาลืออย่างละ 1 ตัว (ตัวอย่างที่ 31-32) ในบางกรณีประธานตัวเดียวอาจเกิดร่วมกับกริยาลือหลายตัวได้ (ตัวอย่างที่ 33-34) ดังแสดง

(31) โตเตะหล้มหัวเข้าไกลไปกับพื้น

(32) น้องขวัญฟ้าร้องให้จ้า

(33) คนตัวเล็กๆ ทั้งสี่เป็นเพื่อนรักกันทำงานร่วมกันอยู่เสมอ

กริยาลือ 1

กริยาลือ 2

(34) นิ่งหน่องมีหนังสือนิทานหลายเล่มนอนอ่านก็สนุกนั่งอ่านก็สนุก

กริยาลือ 1

กริยาลือ 2

กริยาลือ 3

ประโยคความรวมประกอบด้วยประโยคความเดียวสองประโยคขึ้นไปซึ่งมักถูกเชื่อมด้วยคำสันธาน “แต่” “และ” “หรือ” ดังแสดง

(35) [ไม่เคยมีต้นไม้ชนิดใดปลูกขึ้นเลย]แต่[มีต้นไม้ชนิดพิเศษที่ปลูกขึ้นมา ชื่อว่า ต้น พ.พัน]

(36) “[หนูหนึ่งเป็นอะไรมากรีเปล่านะ]หรือว่า[โกรธเราจนไม่ยอมมานั่งด้วย]แต่[เราก็คอโทษแล้วนี่นา]”

ประโยคความซ้อนประกอบด้วยอนุประโยคหลักและอนุประโยครอง โดยที่อนุประโยครองอาจทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มของประโยค (นามานุประโยค) เช่นในประโยคตัวอย่างที่ 37 หรือทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของอนุประโยคหลัก (วิเศษณานุประโยค) เช่นในประโยคตัวอย่างที่ 38 โดยปกติอนุประโยครองจะมีตัวบ่งชี้อนุประโยครองนำหน้า เช่น “ว่า” “ถ้า” “เพราะ” เป็นต้น

(37)แม่เปิดพูดขึ้นว่า“ดูซิ เจ้ากรร้งเพลงเพราะจัง”

(38)[ถ้าใครแต่งตัวได้ประหลาดที่สุดจะได้รับรางวัล]พวกทหารจึงพากันแต่งตัวให้ประหลาดที่สุด

เป็นช้างประหลาด เป็นสิงโตประหลาด และเป็นสัตว์ประหลาดอื่นๆ

(39)หนูนิตชอบที่นี่มาก [เพราะมีเรื่องสนุกให้เล่นทุกวัน]

ในเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทำการนับความถี่ในการปรากฏของประโยคทั้ง 3 ชนิด และวิเคราะห์สัดส่วนจำนวนประโยคต่อข้อความยาว 1,000 คำ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สัดส่วนและปริมาณการปรากฏของประโยคความเดียว ประโยคความรวม และประโยคความซ้อน
ในฐานข้อมูลเรื่องเล่าสำหรับเด็กไทย

	ประโยคความเดียว	ประโยคความรวม	ประโยคความซ้อน	รวม
จำนวนประโยค	477 (ร้อยละ 36.77)	31 (ร้อยละ 2.39)	789 (ร้อยละ 60.84)	1,297
จำนวนประโยคต่อข้อความยาว 1,000 คำ	9.54	0.62	15.78	25.94

ตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ประโยคส่วนใหญ่ในเรื่องเล่าไม่ใช่ประโยคความเดียว แต่พบปริมาณของประโยคความซ้อนถึงร้อยละ 60.84 ในเบื้องต้น ข้อมูลดังกล่าวอาจชี้ให้เห็นว่าชนิดของประโยคที่พบไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเรื่องเล่า ที่มีกลุ่มเป้าหมายคือเด็กที่ยังมีพัฒนาการทางภาษายังไม่สมบูรณ์ ดังนั้น มุมมองเกี่ยวกับสัดส่วนของประโยคที่ซับซ้อนซึ่งมีสูงจึงไม่น่าจะตอบคำถามเกี่ยวกับการสนับสนุนพัฒนาการทางภาษา อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมองว่าความหลากหลายและซับซ้อนในเชิงโครงสร้างของประโยคนี้น่าจะทำหน้าที่เป็นเหมือนต้นแบบในการเรียนรู้ของเด็ก และเป็นเหมือนแบบฝึกหัดในการเรียนรู้รูปภาษาที่ซับซ้อนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบที่เข้ามาช่วยในการทำความเข้าใจความหมายของรูปประโยคที่ซับซ้อนดังกล่าวจะเป็นการเว้นวรรคเพื่อทำให้รูปภาษาที่มีความสั่นกะทัดรัดและง่ายต่อความเข้าใจดังที่อธิบายไว้ในเบื้องต้นแล้วแทน

ข. การใช้คำกริยาที่หลากหลาย

ความเป็นต้นแบบในเรื่องเล่าสำหรับเด็กนั้น รวมไปถึงการใช้คำศัพท์ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ๆ ด้วย จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มีการใช้คำกริยาที่หลากหลายประกอบเนื้อความในส่วนที่เป็นบทสนทนา ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทของคำกริยาที่พบออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ กริยาแสดงการพูด (speech verbs) กริยาแสดงอาการ (action verbs) และกริยาแสดงความรู้สึก (emotion verbs) กริยาแสดงการพูดที่พบ เช่น “เล่า” “ถาม” “พิมพ์” “ร้อง” “อุทาน” “ปลอบ” “ปรึกษา” “เปรย” “แนะนำ” “ชวน” “เสนอ” “ตะโกน” “ปฏิเสธ” เป็นต้น ดังแสดงในตัวอย่าง

(40) “แล้ว ย.ยักซ้อยากให้ต้น ฟ.ฟันแข็งแรงอีกมัย” คุณหมอฟันถาม

(41) “เราไม่น่าเล่นจนจนมอมแมมขนาดนี้เลย คันไปหมดทั้งตัวแล้วเนี่ย ทำยังไงได้น้อ” ก๊อบก๊อบ
พิมพ์

(42) อ๊ะ! ยังกินไม่ได้ แต่ทำยังไงก่อนจ๊ะ” แม่ดู

(43) “รอเดี๋ยวนะ ฉันจะช่วยพวกเธอเอง” มีมีร้องบอกก่อนวิ่งคือกลับบ้าน

(44) “เฮ้ นี่คือการค้นพบอันยิ่งใหญ่ ปลามีขาพันธุ์ใหม่ของโลก” บันนี่อุทานเสียงดัง

(45) “ไม่ต้องเสียใจนะมี๊ ฉันคิดว่าพวกมันคงยังอยู่แถวๆ นี่แหละ” ทุเก้ปลอก

สำหรับกริยาแสดงอาการนั้น ประกอบด้วยคำกริยาที่บ่งบอกถึงอาการอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการพูด เช่น “ยิ้ม” “คิด” “แยกเขี้ยว” เป็นต้น ดังแสดงในตัวอย่าง

(46) “ไม่เจ็บแล้วครับ ขอขอบคุณคุณหมอมากครับ” ย.ยักษ์ยิ้มออก

(47) “ไปกินน้ำก่อนดีกว่า” ก๊อบแก๊บคิด

(48) “จ๊ะเอ๋ดี๊ดีซี่๊แยะ วันนี้ต้องโดนเขมือบแหงๆ เดี่ยวฉันจะทะทางอวๆ ของเธอให้อร่อยไปเลย ”

ฟันแหลมแยกเขี้ยวขู่

นอกจากนี้ ยังพบกริยาที่แสดงความรู้สึกประกอบบทสนทนาด้วย เช่น “อยากรู้” “แปลกใจ” “ชื่นชม” เป็นต้น

(49) “ผมฟังได้ยังไงครับ คุณหมอช่วยบอกที” ย.ยักษ์อยากรู้

(50) “ลูกอาบน้ำเองหรือจ๊ะ เก่งจัง!” แม่ทั้งแปลกใจทั้งชื่นชม

(51) “แล้วทำไมพวกเธอไม่ต้องนอนล่ะ” เด็กน้อยสงสัย

บทบาทของเรื่องเล่าสำหรับเด็กต่อการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ลักษณะทางภาษาที่สะท้อนคุณลักษณะในเรื่องเล่าของเด็ก มาวิเคราะห์บทบาทของเรื่องเล่าต่อการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา และสร้างแบบจำลองขึ้นเพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้ง 3 ซึ่งได้แก่ คุณลักษณะ ภาษารูป และบทบาท ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 บทบาทของภาษารูปและคุณลักษณะ
ของเรื่องเล่าสำหรับเด็กต่อพัฒนาการ
ทางภาษา

1. คุณลักษณะดึงดูด
ความสนใจ (attractive)

2. คุณลักษณะเรียบง่าย
(simple)
3. คุณลักษณะแจ่มชัด
(explicit)

4. คุณลักษณะเป็น
ต้นแบบ (prototypical)

ก. บทสนทนา
ข. ภาษารูปที่เป็นภาษาพูด

ค. หน่วยข้อมูลขนาดสั้น
ง. หลีกเลียงสรรพนาม
จ. คำหน่วยนามที่เป็นตัวละคร

ฉ. รูปประโยคหลากหลาย
ช. คำกริยาที่หลากหลาย

สนใจเนื้อหาในเรื่องเล่า
กระตุ้นความอยากเรียนรู้

เด็กสามารถทำความเข้าใจและติดตามเนื้อเรื่องได้ง่าย

เด็กได้สัมผัสภาษารูปใหม่ๆ
และเพิ่มความซับซ้อนในเชิงโครงสร้างมากขึ้น

จากภาพที่ 1 จะเห็นว่าเรื่องเล่าสำหรับเด็กมีบทบาทหน้าที่สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็ก 3 ประการ คือ กระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจอยากเรียนรู้ สร้างความเข้าใจในเนื้อหา และเป็นต้นแบบทางภาษา

ในบทบาทของการเป็นสื่อที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้นั้น เห็นได้จากคุณลักษณะ “ดึงดูด” ซึ่งเรื่องเล่ามักใช้กลวิธีสร้างความสนใจในเด็ก ซึ่งนอกเหนือจากการมีภาพประกอบแล้ว ในแง่ของภาษา มีการใช้บทสนทนาที่มีลักษณะเป็นภาษาพูดสอดแทรกอยู่ประมาณครึ่งหนึ่ง บทสนทนาและภาษาพูดดังกล่าวนี้ เป็นสื่อที่ผู้เล่าเรื่อง ซึ่งโดยปกติเป็นผู้ปกครองหรือครู สามารถนำไปประยุกต์ใช้นำเสียงแทนตัวละครในบทสนทนาให้มีความแตกต่างกัน หลากหลายและน่าสนใจ เพื่อดึงดูดเด็กให้เกิดสมาธิในการฟังเรื่องเล่าต่างๆ ได้ในเบื้องต้น บทบาทส่วนนี้มีความสำคัญอย่างมาก หากเด็กขาดความสนใจและจดจ่ออยู่กับเรื่องแล้วกระบวนการเรียนรู้ก็จะไม่เกิดขึ้น

หลังจากเกิดความสนใจและตั้งใจที่จะเรียนรู้แล้ว คุณลักษณะ “เรียบง่าย” และ “แจ่มชัด” ก็จะทำให้หน้าที่เป็นตัวช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจในเนื้อหาของเรื่อง บทบาทที่สองของเรื่องเล่าคือ สร้างความเข้าใจในเนื้อหาของเรื่องว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เด็กจะเข้าใจเนื้อหาผ่านหน่วยข้อมูลขนาดสั้นๆ ที่เรียงต่อกันระหว่างการเล่าเรื่องจะมีการหยุดเว้นระยะเป็นช่วงๆ ตามการวรรคตอนในเนื้อหา ช่วยให้เด็กสามารถติดตามและทำความเข้าใจเนื้อหาอย่างค่อยเป็นค่อยไป ทีละเหตุการณ์ และสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ได้อย่างง่ายๆ นอกจากนี้ การซ้ำข้อความบางข้อความโดยเฉพาะหน่วยที่ทำหน้าที่เป็นประธานหรือกรรมซึ่งมักเป็นตัวละครในเรื่อง จะช่วยลดความสับสนในเหตุการณ์หรือพฤติกรรมของตัวละครซึ่งอาจมีอยู่หลายตัวในเรื่องได้เป็นอย่างดี การสร้างความเข้าใจในเนื้อหาที่ต่อเนื่องจะช่วยเพิ่มความสนใจ และสมาธิให้เด็กไม่ทำให้เบื่อและหันไปทำกิจกรรมอย่างอื่น

บทบาทสุดท้ายในเรื่องเล่าคือ การเป็นตัวช่วยให้เด็กได้ซึมซับรูปภาษาในภาษาของผู้ใหญ่ การใช้คำและรูปประโยคที่หลากหลาย ถึงแม้จะเป็นคำศัพท์ใหม่ หรือเป็นประโยคที่มีความยาวและซับซ้อน แต่ผู้วิจัยมองว่าลักษณะดังกล่าวไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อพัฒนาการแต่อย่างใด การที่เด็กมีจิตใจฝักใฝ่กับการรับฟังหรืออ่านเรื่องเล่า และสามารถทำความเข้าใจเรื่องได้อย่างต่อเนื่อง น่าจะทำให้เด็กให้ความสำคัญกับคำศัพท์ใหม่บางคำหรือโครงสร้างที่ซับซ้อน น้อยลง อย่างไรก็ดี การได้สัมผัสกับคำใหม่และรูปประโยคที่ซับซ้อนอย่างสม่ำเสมอ น่าจะช่วยให้เด็กค่อยๆ ซึมซับลักษณะดังกล่าว และเกิดการเรียนรู้ที่เพิ่มมากขึ้น สามารถเดาความหมายของคำศัพท์บางคำได้จากบริบท รวมถึงเข้าใจรูปประโยคที่ซับซ้อนได้มากขึ้นตามลำดับ

ในภาพรวมแล้ว ผู้วิจัยมองว่า บทบาททั้ง 3 ต่างเกื้อกูลกันและมีส่วนในการสนับสนุนพัฒนาการทางภาษาของเด็กในระดับที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน หากผู้ใช้เรื่องเล่าเข้าใจและได้ใช้ประโยชน์จากองค์ประกอบทางภาษาดังกล่าวอย่างครบถ้วนแล้ว เรื่องเล่าสำหรับเด็กจะเป็นเครื่องมือชิ้นสำคัญที่ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาที่รวดเร็วและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

เรื่องเล่าสำหรับเด็กดึงดูดเด็กด้วยบทสนทนาและภาษาพูดที่ต้องได้รับการนำไปถ่ายทอดต่อโดยผู้อ่าน และยังมีการเอื้อต่อการทำความเข้าใจของผู้ฟังโดยการแบ่งหน่วยของรูปภาษาออกเป็นหน่วยเล็กๆ ในปริมาณมาก เช่นเดียวกันกับงานวิจัยเกี่ยวกับภาษาที่ผู้ใหญ่พูดกับเด็ก (Child-directed Speech) ที่พบว่าภาษาที่แม่พูดกับลูกมีลักษณะเป็นประโยคสั้นๆ ง่าย ๆ เอื้อต่อการทำความเข้าใจของเด็กเช่นกัน นอกจากนี้ เรื่องเล่ายังมีความชัดเจนในการเน้นย้ำความเข้าใจของผู้ฟัง (ซึ่งเป็นเด็กที่มีพัฒนาการจำกัด) และพัฒนารูปแบบไปสู่แบบที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้นเหนือความคาดหวังของการเป็นภาษาป้อนเข้า คือการใช้คำศัพท์และโครงสร้างประโยคที่หลากหลายและซับซ้อน สอดคล้องกับงานของ Duursmar, Augustyn & Zuckerman (2008) ที่กล่าวว่า การเล่านิทานให้เด็กฟังช่วยเพิ่มพูนคลังคำศัพท์ และช่วยให้เข้าใจรูปประโยคที่หลากหลาย นอกจากนี้ ดูเหมือนว่าการใช้รูปประโยคซับซ้อนอาจเป็นลักษณะที่เป็นสากลของเรื่องเล่าสำหรับเด็กด้วย ดังเช่นที่พบในงานวิจัยชิ้นนี้ว่ามีสัดส่วนของประโยคความซ้อนอยู่ในปริมาณมากที่สุดในเรื่องเล่า เช่นเดียวกับนิทานภาษาอังกฤษที่ศึกษาโดย Marjanovic' (2011) ซึ่งมีปริมาณของประโยคความรวมและประโยคความซ้อนปะปนอยู่ถึงร้อยละ 67.5 อย่างไรก็ตาม อาจไม่ใช่เรื่องแปลกหากมองว่าลักษณะความซับซ้อนดังกล่าวเป็นต้นแบบ (prototype) แห่งการเรียนรู้ และดูเหมือนว่ากิจกรรมการเล่านิทานจะยังคงเป็นที่ชื่นชอบของเด็กทั้งๆ ที่มีโครงสร้างทางภาษาที่ไม่ง่ายขึ้น

โดยสรุป คุณลักษณะต่างๆ ประกอบเข้าเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาในแต่ละแง่มุมเปรียบเสมือนตัวต่อที่สร้างให้ภาพๆ หนึ่งสมบูรณ์ อาจกล่าวได้ว่า เรื่องเล่าสำหรับเด็กนั้นมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการปฏิสัมพันธ์แบบปกติเลย จากการศึกษาพบคุณลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อการรู้ภาษาแฝงอยู่ในการใช้ภาษาในเรื่องเล่าสำหรับเด็กมากมาย อย่างไรก็ตาม ด้วยการเป็นสื่อที่เป็นตัวเขียนซึ่งอาศัยการถ่ายทอดด้วยวิธีการอ่าน จึงอาจส่งผลต่อประสิทธิภาพต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาแก่เด็กในปริมาณที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับวิธีการถ่ายทอดเนื้อหาโดยผู้อ่านเป็นสำคัญ ผู้วิจัยเห็นว่าการตระหนักรู้ถึงคุณประโยชน์ของรูปแบบการใช้ภาษาแต่ละประเภท จะช่วยให้ผู้มีหน้าที่ถ่ายทอดเรื่องเล่าสามารถใช้ประโยชน์ขององค์ประกอบเหล่านี้ได้อย่างเต็มที่ เพื่อการดึงดูดความสนใจ ผู้อ่านควรพิจารณาการใช้น้ำเสียงที่แตกต่างกันในบทสนทนาของตัวละครที่แตกต่างกัน เพราะนอกจากจะทำให้เนื้อหาของเรื่องเล่าสนุกสนานแล้ว ยังทำให้ช่วยติดตามได้ง่ายขึ้นด้วย ในส่วนของการแบ่งเนื้อหาประโยคด้วยการเว้นวรรค ทำให้เกิดวลีและอนุประโยคจำนวนมากนั้น ผู้อ่านควรพิจารณาการถ่ายทอดเนื้อเรื่องที่มีท่วงทำนองและการหยุดเว้นระยะอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อช่วยให้เด็กซึ่งเป็นผู้ฟังสามารถติดตามความต่อเนื่องของเรื่องราวได้อย่างต่อเนื่อง การอ่านเร็วและเว้นวรรคน้อยนอกจากจะทำให้ติดตามเรื่องได้ยากแล้ว ยังขาดอรรถรสในการฟังและอาจทำให้เด็กหันไปสนใจสิ่งอื่นแทนได้ สำหรับรูปภาษาประเภทอื่นๆ เช่น การอ้างถึงแบบซ้ำๆ การหลีกเลี่ยงคำสรรพนาม การใช้คำกริยาและรูปประโยคที่หลากหลาย เป็นลักษณะที่แฝงอยู่ในเนื้อหาซึ่งเด็กสามารถสังเกตและรับรู้ได้เองอยู่แล้วหากการถ่ายทอดเป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไปและดึงดูดความสนใจ

รายการอ้างอิง

Aitchison, J. (1989). *The articulate mammal*. Routledge.

Asgeirsdottir, A. S. (2011). *Home literacy & child language development: The importance of children's literature and poetry*. A B.A. Essay, Universitatis Islandiae.

Chomsky, N. (1959). Review of Skinner's verbal behavior. *Language*, 35, 26-58.

Curtiss, S. (1977). *Genie: a psycholinguistic study of a modern-day 'wild child'*. New York: Academic Press

Early Literacy. (2016, July 20). Retrieved from
<http://teacher.scholastic.com/products/face/pdf/research-compendium/early-literacy.pdf>

Ely, R. & Gleason, J. B. (1995). Socialization across contexts. In Fletcher, Paul & MacWhinney, Brian (eds). *The handbook of child language*. Blackwell Publishers. 251-270.

Ferguson, C. A. (1964). Baby talk in six languages. *American Anthropologist*, 66, 103-114.

Furrow, D., Nelson, K. & Benedict, H. (1979). Mothers' speech to children and syntactic development: Some simple relationships. *Journal of Child Language*, 6, 423-442.

Garnica, O. (1977). Some Prosodic and paralinguistic features of speech to young children. In D.E. Snow and C.A. Ferguson (eds) *Talking to children: Language input and acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.

Ingram, D. (1989). *First language acquisition: Method, description, and explanation*. Cambridge: Cambridge University Press.

Kaye, K. (1980). Why don't we talk 'baby talk' to babies?. *Journal of Child Language*, 7, 489-507.

- Marjanović, T. 2011. 'Grown-up' syntax in children's storybooks. A paper presented at 1st International Conference on Foreign Language Teaching and Applied Linguistics (May 5-7, 2011). Sarajevo, pp.1175-1182.
- Piaget, J. (1952). *The origins of intelligence in children*. New York: International Universities Press.
- Rungrojsuwan, S. (2003). *First words: Communicative Development of 9- to 24-month-old Thai children*. Ph.D. Dissertation. Department of Linguistics, Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
- Sénéchal, M., LeFevre, J. (2002). Parental involvement in the development of children's reading skill: A five-Year longitudinal study. *Child Development*, 73 (2), pp.445-460.
- Skinner, B.F. (1957). *Verbal behavior*. New York: Appleton-Century-Crofts.
- Snow, C. E. (1977). Mothers' speech research: From input to interaction. In C. E. Snow & C. A. Ferguson (eds). *Talking to children: Language input and acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Snow, C. E. (1986). Conversations with children. In P. Fletcher & M. Garman (eds). *Language acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thanavisuth, C. (1997). *Phonetic and pragmatic characteristics of infant directed speech in Thai: A longitudinal study*. Ph.D. Dissertation. Department of Linguistics, Graduate School, Chulalongkorn University.
- Tomasello, M. (1999). *The cultural origins of human cognition*. Harvard University Press.
- กิตติมา อินทรมพรรย์ และ ปณินดา เลอเลิศยุติธรรม. (2558). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการภาษาแห่งอำนาจ: การวิเคราะห์วัจนลีลาของภาษากฎหมาย ภาษาการเมือง ภาษาสื่อ และภาษาวิชาการของสังคมไทย โครงการย่อยที่ 3 การวิเคราะห์วัจนลีลาภาษาสื่อไทย. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ และ นัทธิชนัน นาถประทาน. (2558). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการภาษาแห่งอำนาจ: การวิเคราะห์ห้วงนลีลาของภาษากฎหมาย ภาษาการเมือง ภาษาสื่อ และภาษาวิชาการของสังคมไทย โครงการย่อยที่ 1 การวิเคราะห์ห้วงนลีลาภาษากฎหมายไทย. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สุทธาสินี สิทธิเกษร. (2540). บทบาทของประโยคคำถามในมาตุภาษาไทย :การศึกษาเชิงพัฒนาการต่อเนื่อง. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชาภาษาศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อนงค์นาฏ นุศาสตร์เลิศ และ นัฐวุฒิ ไชยเจริญ. (2558). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการภาษาแห่งอำนาจ: การวิเคราะห์ห้วงนลีลาของภาษากฎหมาย ภาษาการเมือง ภาษาสื่อ และภาษาวิชาการของสังคมไทย โครงการย่อยที่ 2 การวิเคราะห์ห้วงนลีลาภาษาการเมืองไทย. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2542). ภาษาในสังคมไทย: ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และ สุทธาสินี ปิยพสุนทรา. (2558). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการภาษาแห่งอำนาจ: การวิเคราะห์ห้วงนลีลาของภาษากฎหมาย ภาษาการเมือง ภาษาสื่อ และภาษาวิชาการของสังคมไทย โครงการย่อยที่ 4 การวิเคราะห์ห้วงนลีลาภาษาวิชาการไทย. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.